

מסורת הש"ס
עם הוספות

6 קדושין סו: ב עי
תוס' סנהדרין מח: ד"ה
בשלמא, א) ע"י חס'ן
בע"ז נת: ד"ה חס'ן,
ד) [לעיל יא: ד], ה) ז"ב
כד: ערכין לג: [מוספ'
פ"ה], ו) [סנהדרין
מה: י], ז) ע"י חס'ן ר"ה
כז: ד"ה דרשמנא],
ח) [נרכות לא: קדושין
יז: וס"ג], ט) ע"י חס'ן
סוטה כד: ג"ה ור' יומתן
וכי' מה שכתב בסוף
דנדיהס וחס'ן מנחות
ז: ד"ה מאי כו'ן],
י) סנהדרין דף פ"ה:
ל) פ"ג מ"י דמעשרות,
מ) יומא דף פ"ה,
נ) מכלילתא בשלה
בפסוק סוטה ורכבו רמה
ב"ם, ס) עירובין נו ע"א.

הגהות הב"ח

א) גמ' אין לו גואל
הדס: ב) שם רבי
אליעזר אומר עד עמדו.
ג) רש"י דקרא ולא
ימות הרוצח עד עמדו
וגו': ד) רש"י ד"ה
מגרש וכי' ומדוחס ממוך
לעיר אלפים אמה וכתב
מקור: ז) ד"ה אלן וכי'
לענין כ"ל ואלו ו'
נמתק: ה) תוס' ד"ה
אלן וכי' אמרין דגנין
לא נתקדשו וא"כ אי הוי
מעשר שני וכי' וי"ל
דמיירי שענפיו שבהן
מועטין וכי' כאלו
עומדין כאלו וכי' ועוד
י"ל וכי' ואייר ירושלים
וגגה שוין לקרקע
הס"ד:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה טעה יואב
וכי' ופ"א מע"ל
מוצאי: ע"י יומא דף פ"ה
ע"א בעש"י ד"ה ולא מעל
מוצאי ז"ע: ב"ד"ה ד"ג
א"א וכי' ואינו
מוזרזר על כבודו, ע"י
דברות הרמב"ם פרשת
תולדות:

ליקוטי רש"י

[נדפס בע"מ]

תורה אור השלם
א) ב"ר יי' תילו ופעל
ידיו תרצה קחין מ'תנים
ק'יו וק'שנאו' כן
יקומין: [דברים ל, יא]
ב) והשמיעה פאה עד
יואב פי יואב נטה
אחרי אדניה ואחרי
אבשלום לא נטה ויגם
יואב אל אהל יי' ויחזק
בקרנות המזבח:
[מ"א ב, כח]
ג) מי זה בא מאדום
תמוין בגדים מ'פצה
זה הדור פ'לבושו א'עה
ב"ב כחו אני מ'דבר
ב'פצה רב לחושע:
[שעיה א, יא]
ד) ותי' הערים להם
לשבת ומג'רשיהם יהיו
לבהמתם ו'לר'בשם
ו'לכל ח'תם: [במדבר לה, ג]

אלו הן הגולין

פרק שני

מכות

יב.

עין משפט
גר מצודה

כז א ב ג מ"י פ"ה מהל'
רוח הלכה י' סמנ עשין
עה:
כז ד מ"י ס"ג פ"ו הל' ד
ופי"ג מהל' שמעין
הל"ג סמנ עשין ק"ה:
כח ה מ"י פ"ז מהל' רוח
הל"ג והל"מ סמנ עשין
עה עו:
כט ו ז מ"י ס"ג פ"ח הלכה
יא סמנ ע"ס:
ע ח מ"י פ"י"ג מהלכות
שמעין הלכה ד סמנ
עשין ק"ה:
פא ט מ"י פ"ח מהלכות
רוח הלכה ה:
פב י מ"י ס"ג פ"ה הל"ג:
פג כ מ"י ס"ג הלכה יא:
פד ד מ"י ס"ג פ"ח הל"ג:
פה ז מ"י פ"ה מהל'
ממרים הל"ג סמנ
לאין ר"ג טו"ע י"ד ס'
רמא סעף ה:
פז ח מ"י ס"ג:
פז ט מ"י פ"ח מהלכות
רוח הלכה ג:
פח ע מ"י ס"ג פ"ח הלכה
יא:

א"רן שהוא פ' פנים מכנגד
החומה ולפנים כלפנים.

תימנה דכשיליה לילד לולין (פסחים פ"ה:
ט"ז) אמרי' (ה) דגנות לא נתקדשו וא"ס
כן (הו"ל) מעשר שני אין אולכין על
האלן וי"ל דמיירי שענפיו מועטין
שאין צדק ארבע' דלא חשיבי והוי כאלו
עומדת¹ כאלו כנגד הקרקע עוד יש
לומר דמיירי [אפי"ו]² צאלין שענפיו
מרוצין ואייר ירושלים כירושלים:
א"מור

טעה י שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה
אב"י אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה י שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו
והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות דכתיב

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ב צר
והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה ט טעה
שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו ד ערי מקלט לא נתנו

לקבורה דכתיב ו' ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיותם לחיים נתנו
ולא לקבורה מיתבי ו' שמה תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא
קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכי': ורמיניהו

ו' וישב בה ו' בה ולא בתחומה אמר אב"י לא קשיא א' כאן לקלוט כאן לדור לדור
ת"פוק ליה ד' דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש עיר ולא עיר
מגרש אמר רב ששת³ לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום

וכי': ת"ד ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח ו' מצוה ביד גואל הדם אין (ה) גואל הדם
רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל
הדם וכל אדם ו' חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח

ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא
חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא
כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר ו' עד עמדו (ב) לפני העדה

למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד
עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי⁴ ורבי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה
למשפט מאי דרשי ביה ההוא מובעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ו' מנין

לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד
אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר ה' אם
יצא יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשוגג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא

ו' (וההורגו') במזיד נהרג בשוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן
דברה תורה כלשון בני אדם הא כמאן דאמר לא אמרינן דברה תורה
כלשון בני אדם אמר אב"י מסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם
שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשוגג גולה אף

סופו במזיד נהרג בשוגג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל
הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי
והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי ו' והאמר רבה בר

רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל לכלל אין הבן נעשה שליח לאביו
להכותו ולקללתו י חוץ ממסית שהרי אמרה תורה ו' לא תחמול ולא תכסה
עליו אלא לא קשיא ב' הא בבנו והא בבן בנו: מתני' י א"רן שהוא עומד
בתוך התחום ונפו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונפו נוטה בתוך
התחום הכל הולך אחר הנוף: ג' ורמיניהו ו' א"רן שהוא עומד ו' (בתוך
הפנים) ונוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה לפני מכנגד החומה ולפנים כלפנים
מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ מעשר אערי מקלט קא רמית מעשר בחומה תלה
רחמנא ערי מקלט בדירה תלה רחמנא בנופו מתדר ליה בעיקרו לא מתדר
ליה ורמי מעשר אמושר דתניא ו' בירושלים הלך אחר הנוף בערי מקלט
הלך אחר הנוף אמר רב כהנא לא קשיא הא ר' יהודה והא רבנן דתניא

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כי
פליגי אליבא דר' יהושע מאן דאמר מתה
כרבי יהושע ומאן דאמר במלה עד כאן
לא קאמר רבי יהושע התם דכתיב ב' בך ה'
חילו ופועל ידיו תרצה ו' אפי' חללין שבו
אבל הכא אפי' רבי יהושע מודה: נגמור דינו

וכו': אמר רב יהודה אמר רב שתי טעיות
טעה יואב באותה שעה דכתיב ו' ויגם יואב
א' אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה
י שאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו

טעה י שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה
אב"י אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה י שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו
והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות דכתיב

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ב צר
והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה ט טעה
שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו ד ערי מקלט לא נתנו

לקבורה דכתיב ו' ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיותם לחיים נתנו
ולא לקבורה מיתבי ו' שמה תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא
קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכי': ורמיניהו

ו' וישב בה ו' בה ולא בתחומה אמר אב"י לא קשיא א' כאן לקלוט כאן לדור לדור
ת"פוק ליה ד' דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש עיר ולא עיר
מגרש אמר רב ששת³ לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום

וכי': ת"ד ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח ו' מצוה ביד גואל הדם אין (ה) גואל הדם
רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל
הדם וכל אדם ו' חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח

ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא
חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא
כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר ו' עד עמדו (ב) לפני העדה

למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד
עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי⁴ ורבי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה
למשפט מאי דרשי ביה ההוא מובעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ו' מנין

לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד
אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר ה' אם
יצא יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשוגג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא

ו' (וההורגו') במזיד נהרג בשוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן
דברה תורה כלשון בני אדם הא כמאן דאמר לא אמרינן דברה תורה
כלשון בני אדם אמר אב"י מסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם
שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשוגג גולה אף

סופו במזיד נהרג בשוגג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל
הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי
והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי ו' והאמר רבה בר

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כי
פליגי אליבא דר' יהושע מאן דאמר מתה
כרבי יהושע ומאן דאמר במלה עד כאן
לא קאמר רבי יהושע התם דכתיב ב' בך ה'
חילו ופועל ידיו תרצה ו' אפי' חללין שבו
אבל הכא אפי' רבי יהושע מודה: נגמור דינו

וכו': אמר רב יהודה אמר רב שתי טעיות
טעה יואב באותה שעה דכתיב ו' ויגם יואב
א' אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה
י שאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו

טעה י שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה
אב"י אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה י שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו
והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות דכתיב

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ב צר
והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה ט טעה
שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו ד ערי מקלט לא נתנו

לקבורה דכתיב ו' ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיותם לחיים נתנו
ולא לקבורה מיתבי ו' שמה תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא
קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכי': ורמיניהו

ו' וישב בה ו' בה ולא בתחומה אמר אב"י לא קשיא א' כאן לקלוט כאן לדור לדור
ת"פוק ליה ד' דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש עיר ולא עיר
מגרש אמר רב ששת³ לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום

וכי': ת"ד ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח ו' מצוה ביד גואל הדם אין (ה) גואל הדם
רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל
הדם וכל אדם ו' חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח

ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא
חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא
כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר ו' עד עמדו (ב) לפני העדה

למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד
עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי⁴ ורבי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה
למשפט מאי דרשי ביה ההוא מובעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ו' מנין

לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד
אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר ה' אם
יצא יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשוגג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא

ו' (וההורגו') במזיד נהרג בשוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן
דברה תורה כלשון בני אדם הא כמאן דאמר לא אמרינן דברה תורה
כלשון בני אדם אמר אב"י מסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם
שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשוגג גולה אף

סופו במזיד נהרג בשוגג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל
הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי
והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי ו' והאמר רבה בר

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כי
פליגי אליבא דר' יהושע מאן דאמר מתה
כרבי יהושע ומאן דאמר במלה עד כאן
לא קאמר רבי יהושע התם דכתיב ב' בך ה'
חילו ופועל ידיו תרצה ו' אפי' חללין שבו
אבל הכא אפי' רבי יהושע מודה: נגמור דינו

וכו': אמר רב יהודה אמר רב שתי טעיות
טעה יואב באותה שעה דכתיב ו' ויגם יואב
א' אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה
י שאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו

טעה י שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה
אב"י אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה י שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו
והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות דכתיב

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ב צר
והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה ט טעה
שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו ד ערי מקלט לא נתנו

לקבורה דכתיב ו' ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיותם לחיים נתנו
ולא לקבורה מיתבי ו' שמה תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא
קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכי': ורמיניהו

ו' וישב בה ו' בה ולא בתחומה אמר אב"י לא קשיא א' כאן לקלוט כאן לדור לדור
ת"פוק ליה ד' דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש עיר ולא עיר
מגרש אמר רב ששת³ לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום

וכי': ת"ד ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח ו' מצוה ביד גואל הדם אין (ה) גואל הדם
רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל
הדם וכל אדם ו' חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח

ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא
חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא
כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר ו' עד עמדו (ב) לפני העדה

למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ו' ורוצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד
עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי⁴ ורבי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה
למשפט מאי דרשי ביה ההוא מובעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ו' מנין

לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד
אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר ה' אם
יצא יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשוגג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא

ו' (וההורגו') במזיד נהרג בשוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן
דברה תורה כלשון בני אדם הא כמאן דאמר לא אמרינן דברה תורה
כלשון בני אדם אמר אב"י מסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם
שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשוגג גולה אף

סופו במזיד נהרג בשוגג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל
הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי
והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי ו' והאמר רבה בר

השק שלמה על ר"ח (ה) נעשה לימא ואינו יוצא לא לעדות מנחה וכו' ומשמע דקאי אטובה וחסית דיואס נעמית כ"ג ואינו דכתיב וכו' וכו' (ב) ע"י סנהדרין מה ע"כ ומוס' שם ד"ה נעמית. (ג) ר"ל אף יש שם ממילה מ"מ אינו ראוי לזכור שם. (ד) כ"ה הגיטות נעמ' דמס' ויחיאל וכו' בהטות נגמ' ו"ל כן. (ה) ע"י לעיל דף י"ג ע"כ נעמית וכו' מי נעמית גלות ממזרחין. (ו) פי' רבנו ז"ע ואולי ט"ס כאן.